

עין משפט
נר מצוה

בב א מ"י פ"ח מהל' מביה הלכה י סג ע"ן כב ט"ע"ע ח"מ ט"י

ר"ח סע"ף ג':
בב ג מ"י שם הל' ז ט"ע"ע שם ס"ט:

בר ג מ"י שם הל' ז ט"ע"ע שם סע"ף י':

רבינו גרשום

וסאה רובע חקב כדחגי מתני': ואי איכא (יתירא למילתא) [מלתא יתירא]. דאיכא לכור אחד ט' קבין יותר מכולה שאר כורין מחורי ליה כוליה מה שהותיר ליה על כל הכורין אפי' ז' קבין ומחצה דהא לנפות מנפה את כולה רב נחמן אתי להלקל טפי מרב הונא גבי לוקח דרב הונא אמר ט' קבין אפי' בבקעה גדולה מצטרפין ומחזיר לו גרסה אמרו דנותן לכל כור מתני' קבין ומחצה דרקתני מתני' ורב נחמן אמר דנותן ז' קבין ומחצה לכל כור וכור ולא מחזיר לו ודרקתני מתני' פיתח רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו: מאי לאו דובין ליה כוריים ואם שייך בשדה ט' קבין לא אמרינן דיהיב ז' קבין ומחצה לכל כור וכור. אלמא מחזיר לו אותו ט' קבין וכדרב הונא וקשיא לרב נחמן: ומשני ליה לא דובין ליה כור ולההוא כור הריא יתר ז' קבין ומחצה כדאמר רב נחמן: ובגמ'. דין גנה סאתים ואם הותיר בגנה בית חצי קב מחזיר לו. מאי לאו דובין ליה ז' סאין ובר' סאין הותיר לו חצי קב אלמא לא אמרי' דיהיב לכל כור וכור ז' קבין ומחצה וקשי' לרב נחמן: לא דובין סאתים. כדן גנה דהיינו אי איכא יתירא למילתא דט' קבין מחזיר ליה: בית סאה הוי דין גנה לר' עקיבא ובית רובע גנה מאי לאו דובין ליה סאתים טפי מגנה אליבא דר' עקיבא ואפי' הכי לא אמרינן דיהיב לכל סאה וסאה בית רובע. לא דובין ליה סאה: בעי רב אשי. להכיא דשיירי בשדה ט' קבין שפיטא לן מחזירי דרקתני מתני' אבל הא שרי דין גנה לר' עקיבא וביט רובע גנה מאי לאו דובין ליה סאתים טפי מגנה אליבא דר' עקיבא ואפי' הכי לא אמרינן דיהיב לכל סאה וסאה בית רובע. לא דובין ליה סאה: בעי רב אשי. להכיא דשיירי בשדה ט' קבין שפיטא לן מחזירי דרקתני מתני' אבל הא שרי בית ט' קבין מחזיר לו ולהכיא והותיר ז' קבין ומחצה או פחות הגיעו או דלמא בתר השתא אוליגן ואם הותיר ז' קבין ומחצה דהותיר חצי קב מחזיר לו או דלמא בתר השתא אוליגן דהוה ליה שדה (ולא) הגיעו ותיקו: תנא אם היה אותו שדה שמכר סמוך לשדהו והותיר לו אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע שהותיר ולא הגיעו משום דחויאי ליה דסמוך לשדהו הוא אבל אם פיתח לו כרצונו דמוכר הוא כדאמרין לעיל לייפות כחו שי מוכר אמרי': בעי רב אשי להכיא דסמיך לשדהו ממש אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע בור מפסיק ביניהם מהו. שתפסיק והגיעו והכי גמי אמת המים ורשות הרבים וריכבא דריקלי שורה של דקלים מהו שתפסיק. מי אמרי' דהוה תפסקה ולא הגיעו או לא: כלפי ליאי. כלפי מה אתא אומר כן איפקו מטבאר דהכי איבעי ליה למיתנא כשהותיר יותר מן השיעור שמונ כחבים לא המותר בלבד הוא מחזיר לו הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. תני רבין במתני' כדאפרשי' ולא את המותר בלבד כיו: **פִּסְקָא** ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בבית אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יתר את מדה בחבל ואולי' בתר לשון אחרון. ואם פיתח רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. וכן אם אמר לו הן חסר הן יתר מדה בחבל אני מוכר לך

קד:

ואי איכא [מילתא] יתירא לט' קצין. כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה דהשתא ליכא מחילה כלל לא ברצעין ולא צמותריהן חזינן אי הוו כוריים דהשתא הוו להו רצעין דידהו יותר מט' קצין כיון דליכא מחילה הדרי צאנפי נפשייהו דכיון דאיכא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעוט אלא יחזיר לו קרקע ואי לא הוי הך מכירה אלא בית כור ואיכא קב ומחצה יתר על הרצעין דהוו להו צין הכל ט' קצין הדר. והשתא אסיקנא לר"ג דצכווריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרצעין לא אמרינן יעשה חשבון

ואי איכא מילתא יתירא ^(דהוי) לתשעת קבין הדרי איתיביה רבא לר"ג שאם שייך בשדה בית תשעת קבין לאו דובין ליה כוריים לא דובין ליה כור ובגגה בית חצי קב לאו דובין ליה סאתים לא דובין ליה סאה וכדברי ר"ע בית רובע מאי לאו דובין ליה סאה לא דובין ליה חצי סאה בעי רב אשי שדה ונעשית גגה גגה ונעשית שדה מאי ^אתיקו ^בתנא אם היה סמוך לשדהו אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע ^גבעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק דרך הרבים מהו שתפסיק ריכבא דריקלא מהו שתפסיק תיקו: ולא את הרובע בלבד מחזיר לו אלא כל המותר: כלפי ליאי ^אתאני רבין בר רב נחמן ^גלא את המותר בלבד מחזיר לו אלא את כל הרבעין כולן: **במתני'** מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן חסר הן יתר מדה בחבל בטל

למוכר: **מאי לאו דוצין ליה כוריים**. דהא לא קמינ ואם שייך צצית כור ט' קצין דקתמי רישא בית כור עפר אני מוכר לך אלתא אפי' צבקעה גדולה קאמר ט' קצין הדרי למוכר וקשיא לר"ג דלמר מחילה הויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה: ומשני לא **דוצין ליה כור**. דארישא קאי דאיידי צצית כור ועלה קמני דאי הוו ט' קצין הדרי דאיכא טפי מרובע לכל סאה ונפקא להו מתורת מחילה: **ה"ג ובגגה בית חצי קב מאי לאו דוצין ליה סאתים לא דוצין ליה סאה**. והכי קפרין מאי לאו דוצין ליה סאתים ואפ"ה לא אמרי' נותן רובע לכל סאה ואי איכא יתירתא משהו למילתא דחצי קב הדר הא לא אמרי' אלא כיון דה"ל צין הכל שיעור גגה לא מחיל איניש כרב הונא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה. ומשני לא דוצין ליה סאה גגה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אצל חצי קב דאיכא שיעור גגה הדר: **ה"ג וכדברי ר"ע בית רובע מאי לאו דוצין ליה סאה לא דוצין ליה חצי סאה**. והכי קפרין מאי דוצין ליה סאה ואפ"ה לא אמרי' נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהוי מחילה אלא כיון דהוי ליה צין כל המותרות שיעור גגה הדרי כרו הונא חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע הוי מחילה לסאה. ומשני דוצין ליה חצי סאה הלכך חצי רובע הוי מחילה וטפי מחצי רובע יעשה חשבון רובע דהוי שיעור גגה יחזיר. כן נראה צעני ועיקר וכן מכלאמי כתוב בצפרים לרויבקים. ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש ^(א) ואמרי' בית סאתים שיעור גגה צצית כור שיעור שדה והכל הוא ודברים ריקים דט' קצין שיעור שדה וחצי קב שיעור גגה וגם מפרשים דלר"ע לית ליה יעשה חשבון צגגה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הכל דהא ודאי אית ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרן בשדה רובע לסאה הוי מחילה הוא הדין בחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה וכן לגגה חצי רובע לחצי סאה הוי מחילה ויתר מחצי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבנן אצל רובע לחצי סאה יחזיר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב תוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעור גגה וגם מפרשים דרובע לסאה צגגה לרבנן יעשה חשבון כיתר מרובע לשדה ופחות מרובע הוי מחילה צגגה כרובע בשדה וכל סצרות הללו הכל הן ומטעיין הן: **צעי רב אשי**. מכר לו שדה כגון שמכר לו סאה או סאתים והותירו יותר מב' רצעין לסאתים אצל אינן ט' קצין דהוו להו צתורת יעשה חשבון: **ונעשים גגה**. ציד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או נוצל מעין לכאן דה"ל רחוי לגגה כדכתיב והשקית צרגלך כגן הירק (דברים יא): **מהו**. מחזיר לו לוקח למוכר מי אוליגן צתר שעת מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע או דלמא כיון דתקנתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין רחוי לכלום השתא דה"ל חצי קב גגה וחשוב שדה צריך שיטול את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. א"ג מכרה כשהיא גגה ונתייבשה ונעשית שדה ציד לוקח מי אוליגן צתר שעת מכירה ויחזיר לו החצי קב ולא מעות או דלמא השתא גמי יש לנו לעשות תקנה למוכר הואיל ונעשית שדה ואין רחוי לו צפני עצמו ואם רצה יטול מעות או קרקע. ונראה צעניי דדוקא קמיעציל ליה כגון דליכא צין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אצל היכא דמעיקרא הוי מחילה ולצסוף לא הוי מחילה ודאי צתר מעיקרא אוליגן כיון דמחל מחל כגון אליבא דרב הונא שמכר לו מתחלה סאתים שדה והיו שם מותר צ' רבעים רובע לסאה דהוי מחילה והשתא נעשית גגה ציד לוקח והוי צתורת חזרה לרב הונא הסם ודאי מודי רב אשי דצתר מעיקרא אוליגן שהרי מחל ונתן לו הצי' רצעין וכן עיקר: **פנא אם היה**. ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם הותיר כל שהוא על ז' קצין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי לאינטרופי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קצין יחזיר לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר צתורת קרקע מידי לא גייפה כחו לכוף הלוקח לקנותו אצל אם הותיר כל שהוא על הצית כור כגון פחות מרובע לסאה א"ג ז' קצין ומחצה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא דר ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא אפילו פחות מרובע לסאה קאמר דיחזיר ולא מחל הואיל ויש לו שדה בצמוק לזה ולאו מילתא היא דא"כ מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקאמר ליה דקתני מתני' וא"י לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן [ע"א] דסתמא גמי כהן חסר הן יתר דמי: **צור מהו שפספסיק**. צין ההוא מותר לשדה ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון. ואם תמנא לומר דאינו מפסיק: **אמא המים מהו**. נראה צעני דגרסינן דרך הרבים מהו כגון שיש כאן צביל של ט"ו אמה שהולכין ממנו לשדות אצל רה"ר ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולהו באם תמנא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופרסינן **כלפי ליאי**. כנגד מה שונה צמשנתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרין בצרכות (דף גח.) חכצי לנהרא כגני לייא הקדירות שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים אצל השבורין להיכן הולכין. וה"ג צמתני' איפכא מטצבצרא דהמותר לא הוי מחילה אצל הרצעין אמרנו דהוו מחילה הלכך ה"ל למיתני דמתמך לא את המותר על הרבעים צלצד הוא מחזיר דנימא הרצעין כולן מחולין אלא גם את כל השלשים רצעין של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי והוא הדין לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרין לעיל אם צא לנפות מנפה את כולן וכ"ש לענין קרקע כדאמרין בהמוכר פירות (לעיל דף זד.): **במתני' מדה צחצל כו'**. האומר לחצירו צ' לשונות הללו הסותרין זה את זה בית כור עפר אני מוכר לך מדה צחצל הן חסר הן יתר ציטל לשון אחרון זה דהיינו הן חסר הן יתר את לשון הראשון דהיינו מדה צחצל ואפילו פיתח רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו דס"ל להאי תנא דכל שני לשונות של מכירה סקותרין זה את זה תפוס לשון אחרון דחזר צו צתוך כדי דיבור מן הראשון: ציטל

ואי איכא [מילתא] יתירא לט' קצין. כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה דהשתא ליכא מחילה כלל לא ברצעין ולא צמותריהן חזינן אי הוו כוריים דהשתא הוו להו רצעין דידהו יותר מט' קצין כיון דליכא מחילה הדרי צאנפי נפשייהו דכיון דאיכא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעוט אלא יחזיר לו קרקע ואי לא הוי הך מכירה אלא בית כור ואיכא קב ומחצה יתר על הרצעין דהוו להו צין הכל ט' קצין הדר. והשתא אסיקנא לר"ג דצכווריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרצעין לא אמרינן יעשה חשבון אלא יחזיר קרקע דכיון דדין מחילה ליכא זהו ושיעור שדה יש למא נכוף הלוקח ליקח האיכא צי רדו יומא ולא מפסיד מוכר מידי אצל צצית כור אחד צריך קב ומחצה מותר על הרצעין להשלים ט' קצין והדר וקיימא לן [במבואות יג.] כר"ג צדיני. כן נראה צעניי פיסקא ופירושא ועיקר. וי"מ ואי איכא יתירות כו' שצריך ט' קצין יותר לצד כל הרצעין כולן וי"מ קב ומחצה צריך תוספת על הרצעין של בית כור האחד דכיון דצצית כור אחד הוי ט' קצין הדרי כולהו וקשיא לי מאי חזית דשדית להאי קב ומחצה על חד בית כור מי' כורין ולאיןך ליכא אלא ז' קצין ומחצה לכור אדרבה שדייה אכולהו ויהיה צתורת יעשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא ועד שיהיה ט' קצין לכל כור וכור לא הוה לן למימר יחזיר א"ג מנלן האי דדי לנו צבצ ומחצה תוספת על רצעי בית כור שדייה להאי תוספת אצית סאה ועד דליהו ט' קצין לאחד מן הסאין לצד מרובע לכל סאה וסאה לא אמרינן דהדרי למוכר. כללא דמילתא כי מעיינת זהו שפיר צהנך לישני לא תמנא טעם וממש בהן אלא כהלכתא צלא טעמא. ברם כך הוא כמו שפירשתי דהיכא דאיכא משהו יתר על כל הרצעין כולן של צ' כורין כיון דמפיק להו מתורת מחילה ליכא למימר זהו ייפוי כח י' דלוקח דהא צין כולן חשיצי שדה דאיכא טפי מט' קצין והדרי למוכר וצצית כור אחד צענין תוספת קב ומחצה על הרצעין להשלימנ לט' קצין והדרי

אחד צענין תוספת קב ומחצה שישא בית כור עפר אני מוכר לך אלתא אפי' דוצין ליה כור. דארישא קאי דאיידי צצית כור ועלה קמני דאי הוו ט' קצין הדרי דאיכא טפי מרובע לכל סאה ונפקא להו מתורת מחילה: **ה"ג ובגגה בית חצי קב מאי לאו דוצין ליה סאתים לא דוצין ליה סאה**. והכי קפרין מאי לאו דוצין ליה סאתים ואפ"ה לא אמרי' נותן רובע לכל סאה ואי איכא יתירתא משהו למילתא דחצי קב הדר הא לא אמרי' אלא כיון דה"ל צין הכל שיעור גגה לא מחיל איניש כרב הונא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה. ומשני לא דוצין ליה סאה גגה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אצל חצי קב דאיכא שיעור גגה הדר: **ה"ג וכדברי ר"ע בית רובע מאי לאו דוצין ליה סאה לא דוצין ליה חצי סאה**. והכי קפרין מאי דוצין ליה סאה ואפ"ה לא אמרי' נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהוי מחילה אלא כיון דהוי ליה צין כל המותרות שיעור גגה הדרי כרו הונא חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע הוי מחילה לסאה. ומשני דוצין ליה חצי סאה הלכך חצי רובע הוי מחילה וטפי מחצי רובע יעשה חשבון רובע דהוי שיעור גגה יחזיר. כן נראה צעני ועיקר וכן מכלאמי כתוב בצפרים לרויבקים. ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש ^(א) ואמרי' בית סאתים שיעור גגה צצית כור שיעור שדה והכל הוא ודברים ריקים דט' קצין שיעור שדה וחצי קב שיעור גגה וגם מפרשים דלר"ע לית ליה יעשה חשבון צגגה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הכל דהא ודאי אית ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרן בשדה רובע לסאה הוי מחילה הוא הדין בחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה וכן לגגה חצי רובע לחצי סאה הוי מחילה ויתר מחצי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבנן אצל רובע לחצי סאה יחזיר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב תוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעור גגה וגם מפרשים דרובע לסאה צגגה לרבנן יעשה חשבון כיתר מרובע לשדה ופחות מרובע הוי מחילה צגגה כרובע בשדה וכל סצרות הללו הכל הן ומטעיין הן: **צעי רב אשי**. מכר לו שדה כגון שמכר לו סאה או סאתים והותירו יותר מב' רצעין לסאתים אצל אינן ט' קצין דהוו להו צתורת יעשה חשבון: **ונעשים גגה**. ציד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או נוצל מעין לכאן דה"ל רחוי לגגה כדכתיב והשקית צרגלך כגן הירק (דברים יא): **מהו**. מחזיר לו לוקח למוכר מי אוליגן צתר שעת מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע או דלמא כיון דתקנתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין רחוי לכלום השתא דה"ל חצי קב גגה וחשוב שדה צריך שיטול את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. א"ג מכרה כשהיא גגה ונתייבשה ונעשית שדה ציד לוקח מי אוליגן צתר שעת מכירה ויחזיר לו החצי קב ולא מעות או דלמא השתא גמי יש לנו לעשות תקנה למוכר הואיל ונעשית שדה ואין רחוי לו צפני עצמו ואם רצה יטול מעות או קרקע. ונראה צעניי דדוקא קמיעציל ליה כגון דליכא צין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אצל היכא דמעיקרא הוי מחילה ולצסוף לא הוי מחילה ודאי צתר מעיקרא אוליגן כיון דמחל מחל כגון אליבא דרב הונא שמכר לו מתחלה סאתים שדה והיו שם מותר צ' רבעים רובע לסאה דהוי מחילה והשתא נעשית גגה ציד לוקח והוי צתורת חזרה לרב הונא הסם ודאי מודי רב אשי דצתר מעיקרא אוליגן שהרי מחל ונתן לו הצי' רצעין וכן עיקר: **פנא אם היה**. ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם הותיר כל שהוא על ז' קצין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי לאינטרופי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קצין יחזיר לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר צתורת קרקע מידי לא גייפה כחו לכוף הלוקח לקנותו אצל אם הותיר כל שהוא על הצית כור כגון פחות מרובע לסאה א"ג ז' קצין ומחצה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא דר ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא אפילו פחות מרובע לסאה קאמר דיחזיר ולא מחל הואיל ויש לו שדה בצמוק לזה ולאו מילתא היא דא"כ מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקאמר ליה דקתני מתני' וא"י לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן [ע"א] דסתמא גמי כהן חסר הן יתר דמי: **צור מהו שפספסיק**. צין ההוא מותר לשדה ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון. ואם תמנא לומר דאינו מפסיק: **אמא המים מהו**. נראה צעני דגרסינן דרך הרבים מהו כגון שיש כאן צביל של ט"ו אמה שהולכין ממנו לשדות אצל רה"ר ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולהו באם תמנא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופרסינן **כלפי ליאי**. כנגד מה שונה צמשנתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרין בצרכות (דף גח.) חכצי לנהרא כגני לייא הקדירות שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים אצל השבורין להיכן הולכין. וה"ג צמתני' איפכא מטצבצרא דהמותר לא הוי מחילה אצל הרצעין אמרנו דהוו מחילה הלכך ה"ל למיתני דמתמך לא את המותר על הרבעים צלצד הוא מחזיר דנימא הרצעין כולן מחולין אלא גם את כל השלשים רצעין של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי והוא הדין לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרין לעיל אם צא לנפות מנפה את כולן וכ"ש לענין קרקע כדאמרין בהמוכר פירות (לעיל דף זד.): **במתני' מדה צחצל כו'**. האומר לחצירו צ' לשונות הללו הסותרין זה את זה בית כור עפר אני מוכר לך מדה צחצל הן חסר הן יתר ציטל לשון אחרון זה דהיינו הן חסר הן יתר את לשון הראשון דהיינו מדה צחצל ואפילו פיתח רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו דס"ל להאי תנא דכל שני לשונות של מכירה סקותרין זה את זה תפוס לשון אחרון דחזר צו צתוך כדי דיבור מן הראשון: ציטל

בלבד הוא המותר לא המותר כחבים לא השיעור שמונ כחבים לא הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. תני רבין במתני' כדאפרשי' ולא את המותר בלבד כיו: **פִּסְקָא** ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בבית אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יתר את מדה בחבל ואולי' בתר לשון אחרון. ואם פיתח רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. וכן אם אמר לו הן חסר הן יתר מדה בחבל אני מוכר לך

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ו, (ב) לעיל דף פג, (ג) לעיל דף נד, (ד) דמוכר רש"ל,

—❧—

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה הי' וכדנבי ובי' ואין בהן ממש דאמרי צית סאתים:

—❧—

מוסף רש"י

לא את המותר בלבד מחזיר. לא את המותר של רובע לכל סאה הוא מחזיר נלמד, אלא את כל הרצעין כולן. כל ז' רבעים של בית כור ומותריהם הכל מחזיר, דהיכא דצא לשלם משלם את כולו (רש"י דצד.).